

Inleiding

Kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands ondervinden soms problemen bij het aanleren van de grammaticaregels van de Nederlandse taal. Deze worden deels veroorzaakt door een verschil met de thuistaal.

In de webapp 'de rol van Moedertaal bij NT2' (www.moedint2.nl/home) zijn zowel de grammaticale overeenkomsten als de verschillen in kaart gebracht tussen het Nederlands en diverse vreemde talen, zoals Duits, Engels, Pools en Turks. De verschillen geven inzicht in de eventuele problemen die kinderen kunnen ondervinden. De overeenkomsten geven zicht op de thuistaalspecifieke voordelen waarvan kinderen kunnen profiteren.

De webapp is ontwikkeld door dr. Sterre Leufkens en dr. Jacomine Nortier van de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit van Utrecht en wordt voortdurend uitgebreid met informatie over andere vreemde talen.

In dit document zijn voornamelijk, in overleg met de makers van de webapp, grammaticale inzichten bij de talen Turks, Pools, Marokkaans-Arabisch, Syrisch-Arabisch en Oekraïens verbonden aan leerdoelen *Staal 2*. Zo ontdek je welke taalproblemen kinderen met een van deze taalachtergronden kunnen ondervinden bij het begrijpen en toepassen van de grammaticaregels van het Nederlands. Je kunt deze inzichten meenemen bij de begeleiding van kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands. Meer informatie over op welke manier en op welke momenten je meertaligheid kunt benutten in de

lessen, lees je in de algemene handleiding van *Staal 2 Taal* en *Staal 2 Spelling en grammatica*. Heb je een kind met een andere taalachtergrond in de klas? Kijk dan in de webapp (www.moedint2.nl/home).

Toelichting tabel

- De volgorde van het overzicht (kolom 1) komt overeen met de leerlijn grammatica uit *Staal 2 Spelling en grammatica* (woordsoorten, zinsdelen en leestekens) en werkwoordspelling.

In het laatste tabel wordt nog een aantal aspecten aangehaald, dat in *Staal 2 Taal* aangeboden wordt.

- De volgorde van de leerdoelen (kolom 2) komt overeen met de volgorde van de leerdoelen in de leerlijn grammatica en werkwoordspelling. Vanaf het moment dat de doelen worden aangeboden, worden ze continue herhaald.
- In kolom 3 staat de informatie per taal. De inhoud van de webapp is herschreven, zodat deze past bij het basisonderwijs. Deze informatie kan niet alleen nuttig zijn als het doel bij grammatica en werkwoordspelling in *Staal 2 Spelling en grammatica* wordt behandeld, maar vooral ook bij de productieve taaldomeinen spreken en schrijven in *Staal 2 Taal*. In de webapp staat nog meer informatie, maar die is meer geschikt voor het voortgezet onderwijs.

Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0
Internationaal (CC BY-SA 4.0)

Het document wordt gepubliceerd onder de licentie CC BY-SA 4.0.
<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.nl>
Makers van de webapp zijn: dr. Sterre Leufkens dr. Jacomine Nortier

Kijk in de algemene handleiding van *Staal 2 Taal* en *Staal 2 Spelling en grammatica* over hoe je op welke manier en op welke momenten je meertaligheid kunt benutten in de lessen.

woordsoorten	vanaf	informatie per taal
het werkwoord	groep 4, blok 4	Het werkwoord
hulpwerkwoord + voltooid deelwoord	groep 5, blok 7	In het Nederlands kun je een zin maken met een werkwoordelijk gezegde, bestaande uit een of meer werkwoorden. In geval van meer werkwoorden is er een hoofdwerkwoord en zijn er een of meer hulpwerkwoorden. Het hoofdwerkwoord vertelt het meest over de betekenis van het werkwoordelijk gezegde en/of de zin. Het hulpwerkwoord voeg je toe om bijv. aan te geven dat iets voorbij is of om aan te geven dat het een wens is. Voorbeelden: Amir speelt. Amir heeft gespeeld. Amir wil spelen.
als onderdeel van werkwoordspelling:		
herkennen tegenwoordige tijd en verleden tijd	groep 5, blok 3	Het Turks kent geen hulpwerkwoorden. Ze zijn ook niet nodig. Alle betekenissen zitten in de achtervoegsels bij de stam van het werkwoord. Zo zijn er bijv. achtervoegsels om de persoon uit te drukken, om ontkenning uit te drukken en om de tijd uit te drukken.
herkennen sterke en zwakke werkwoorden en verleden tijd van sterke werkwoorden	groep 5, blok 4	Het woord 'yazdim' bestaat uit de werkwoordstam 'yaz-' (schrijf), het achtervoegsel 'di-' (verleden tijd) en het achtervoegsel 'm' (1e pers. enkv.) 'Yazdim' betekent dus: ik schreef. Kinderen met Turks als thuistaal kunnen vaak moeite hebben met het gebruik van hulpwerkwoorden in het Nederlands.
herkennen voltooide tijd van sterke en zwakke werkwoorden	groep 5, blok 7	Het Marokkaans-Arabisch kent, net als het Nederlands, hulpwerkwoorden, maar het gebruik ervan komt minder vaak voor. De tijden, zoals de tegenwoordige en de verleden tijd, worden vaker uitgedrukt binnen één werkwoordsvorm. Een hulpwerkwoord is dan niet nodig. Kinderen met een Marokkaanse-Arabisch thuistaal kunnen dus moeite hebben met het op de juiste manier gebruiken van hulpwerkwoorden. Ze zeggen bijvoorbeeld: 'Jamila gegeten' i.p.v. 'Jamila heeft gegeten'.
tegenwoordige tijd ik-vorm + t (wordt)	groep 6, blok 3	In het Oekraïens veranderen net als in het Nederlands de werkwoorden van vorm afhankelijk van het onderwerp. Het hulpwerkwoord 'zijn' wordt in het Oekraïens gebruikt om de toekomstige tijd aan te geven, terwijl in het Nederlands in dat geval een vorm van het werkwoord 'zullen' wordt gebruikt. Verder gebruikt men in het Oekraïens geen hulpwerkwoorden om de voltooid tegenwoordige tijd aan te geven ('Ik ben gegaan.', 'Ik heb gegeten.')
tegenwoordige tijd ik-vorm + t bij be-, ge-, ver-, her-, ont- (bereidt)	groep 6, blok 4	Het koppelwerkwoord
gebiedende wijs	groep 6, blok 8	In het Nederlands kun je een zin maken met een naamwoordelijk gezegde. Je gebruikt dan een koppelwerkwoord, zoals zijn, worden of blijven. Voorbeeld: Ik ben vrolijk.
verleden tijd van zwakke werkwoorden met t (plantte), met d (brandde) en met be-, ge-, ver-, her-, ont- (verplantte)	groep 7, blok 2	Het Turks heeft geen apart werkwoord met deze functie, maar alleen een achtervoegsel. 'Yorgun' betekent 'moe', '-um' betekent 'ik'. 'Yorgunum' betekent 'moe ik'. Kinderen met Turks als thuistaal kunnen moeite hebben met de Nederlandse koppelwerkwoorden.
verleden tijd van zwakke werkwoorden met s>z, f>v, x (verhuisde)	groep 7, blok 4	Het Pools kent net als het Nederlands koppelwerkwoorden. In het Pools kan op de plaats van het koppelwerkwoord ook een persoonlijk voornaamwoord staan dat als koppelwoord dienst doet. In het Pools kun je zeggen 'Joep is mijn beste vriend', maar ook 'Jan hij mijn beste vriend'. Mogelijk gebruiken Poolse kinderen deze laatste vorm dus ook in het Nederlands.
voltooid tijd van zwakke werkwoorden met s>z, f>v, x (ben verhuisd)	groep 7, blok 4	In het Syrisch-Arabisch en het Marokkaans-Arabisch hebben zinnen met een naamwoordelijk gezegde in de tegenwoordige tijd geen koppelwerkwoord nodig. Kinderen met deze thuistaal zullen het koppelwerkwoord in het Nederlands weleens weglaten waar dit niet mag. Ze zeggen bijvoorbeeld: 'Ik vrolijk' i.p.v. 'Ik ben vrolijk'.
voltooid tijd van werkwoorden zonder be-, ge-, ver-	groep 8, blok 3	Het Oekraïens kent het koppelwerkwoord 'zijn', maar in de tegenwoordige tijd wordt het meestal weggelaten. Kinderen met het Oekraïens als thuistaal kunnen bijvoorbeeld zeggen: 'Oma oud.'
voltooid tijd van werkwoorden met voorzetsel	groep 8, blok 4	
instinkers (vindt je zus dat...)	groep 8, blok 2	

woordsoorten	vanaf	informatie per taal
het zelfstandig naamwoord	groep 4, blok 7	Alle talen kennen zelfstandige naamwoorden. Ze verwijzen naar een mens, een dier of een ding. Voorbeelden: jongen, schaap, boot.
het lidwoord	groep 4, blok 7	<p>Het Nederlands heeft twee bepaalde lidwoorden (de, het) en één onbepaald lidwoord (een). Voorbeelden: de piloot, een landing (De piloot maakt een landing).</p> <p>Het Turks kent alleen een onbepaald lidwoord: 'bir' (een/één) en kent geen bepaalde lidwoorden, zoals de en het in het Nederlands.</p> <p>Kinderen met Turks als thuistaal vinden het verschil tussen de en het lastig, omdat zij geen gevoel hebben bij het woordgeslacht. Ze zijn geneigd de bepaalde lidwoorden weg te laten, een te gebruiken waar de op zijn plaats zou zijn en de te gebruiken waar het het moet zijn. Bijvoorbeeld: 'een zon schijnt', 'de meisje'.</p> <p>In het Pools ontbreken lidwoorden. Kinderen met een Poolse taalachtergrond moeten dus leren wanneer je een lidwoord gebruikt, wat het verschil is tussen bepaalde (de, het) en onbepaalde (een) lidwoorden en welk bepaald lidwoord (de of het) bij een zelfstandig naamwoord hoort. Net als Turkse kinderen zullen ook Poolse kinderen geneigd zijn de bepaalde lidwoorden weg te laten, een te gebruiken waar de op zijn plaats zou zijn en de te gebruiken waar het het moet zijn. Bijvoorbeeld: 'een zon schijnt', 'de meisje'.</p> <p>Het Marokkaans-Arabisch en het Syrisch-Arabisch kennen bepaalde lidwoorden, maar een vorm voor het onbepaalde lidwoord ontbreekt. Kinderen met een Arabische taalachtergrond zullen in het Nederlands het onbepaalde lidwoord lastig vinden en soms vergeten in de zin. Ook kan het zijn dat zij een bepaald lidwoord gebruiken op een plaats in de zin waar een onbepaald lidwoord zou moeten staan of andersom. Bijvoorbeeld: 'Er was eens de koning.'</p> <p>In het Marokkaans-Arabisch en Syrisch-Arabisch krijgen bijvoeglijke naamwoorden ook een lidwoord. Dat is in het Nederlands niet het geval. Zij kunnen bijvoorbeeld zeggen: 'de mooie de jongen'.</p> <p>Net als in het Pools ontbreken in het Oekraïens lidwoorden. Net als Poolse kinderen zullen Oekraïense kinderen dus moeite hebben met de lidwoorden in het Nederlands. Zie verder Pools.</p>

woordsoorten	vanaf	informatie per taal
het bijvoeglijk naamwoord	groep 5, blok 3	<p>In het Nederlands staat in zinnen met een werkwoordelijk gezegde het bijvoeglijk naamwoord voor het zelfstandig naamwoord. De verbuiging van het bijvoeglijk naamwoord hangt o.a. af van het woordgeslacht van het zelfstandig naamwoord. Voorbeelden: het lieve kind, een lief kind.</p> <p>Het Turks kent geen woordgeslacht. Om die reden kunnen kinderen met een Turkse taalachtergrond moeite hebben met de regels voor het verbuigen van het bijvoeglijk naamwoord. Ook kent het Turks de 'sjwa' (stomme /e/) niet en dat is een klank die juist bij het verbuigen van een bijvoeglijk naamwoord in het Nederlands een rol speelt (het grote huis). Turkse kinderen zijn vooral geneigd een -e te gebruiken waar dat niet moet, zoals 'een lieve kind'. Omgekeerd, geen -e gebruiken waar het wel moet, komt minder vaak voor, bijvoorbeeld: 'het groot huis'.</p> <p>In het Pools worden bijvoeglijke naamwoorden wel verbogen. De regels zijn uitgebreider dan in het Nederlands en hangen af van het woordgeslacht, het getal en de naamval (het zinsdeel waartoe het zelfstandig naamwoord behoort). In het Pools kan een bijvoeglijk naamwoord ook direct achter het zelfstandig naamwoord staan. Kinderen met een Poolse taalachtergrond plaatsen daarom in het Nederlands het bijvoeglijk naamwoord soms achter het zelfstandig naamwoord. Zij zouden bijvoorbeeld kunnen zeggen: 'het kind lief'.</p> <p>Ook in het Marokkaans-Arabisch en het Syrisch-Arabisch worden bijvoeglijke naamwoorden verbogen. Het concept van verbuigen kennen de kinderen met deze taalachtergrond dus wel. Ze zullen wel moeten oefenen met de regels in het Nederlands rond het verbuigen van bijvoeglijke naamwoorden.</p> <p>In het Marokkaans-Arabisch en het Syrisch-Arabisch staat een bijvoeglijk naamwoord achter het zelfstandig naamwoord. Kinderen met een Arabische taalachtergrond kunnen dus moeite hebben met de woordvolgorde in de Nederlandse taal. Ook zij zouden bijvoorbeeld kunnen zeggen: 'het kind lief'.</p> <p>In het Oekraïens worden bijvoeglijke naamwoorden, net als in het Pools verbogen. Zie verder Pools.</p>
bijvoeglijk naamwoord met aardrijkskundige namen	groep 6, blok 2	
stoffelijk bijvoeglijk naamwoord	groep 6, blok 5	
voltooid deelwoord als bijvoeglijk naamwoord	groep 7, blok 5	
het voorzetsel	groep 5, blok 6	<p>Het Nederlands kent zowel voorzetsels als achterzetsels. Voorbeelden: Hij loopt in het park. Hij loopt het park in.</p> <p>Het Turks kent alleen achterzetsels en geen voorzetsels. Het concept voorzetsels is dus nieuw voor kinderen met een Turkse taalachtergrond. Zij zouden bijvoorbeeld kunnen zeggen: 'Hij zit de stoel op (i.p.v. hij zit op de stoel)'.</p> <p>Het Pools en het Marokkaans-Arabisch kennen alleen voorzetsels. Het verschil tussen de voorzetsels aan, voor, tegen en naar in combinatie met personen bestaat niet in het Marokkaans-Arabisch en kan lastig zijn voor kinderen met deze taalachtergrond. Zij kunnen bijvoorbeeld zeggen: 'Hij loopt tegen mama' i.p.v. 'Hij loopt naar mama'.</p> <p>Het Oekraïens kent alleen voorzetsels. Kinderen met Oekraïens als thuistaal moeten dus leren dat er ook achterzetsels zijn in het Nederlands en dat de positie in de zin kan leiden tot een betekenisverschil.</p> <p>Voorzetsels en achterzetsels zijn sowieso moeilijk voor kinderen met een andere thuistaal, omdat voorzetsels zelden direct vertaalbaar zijn.</p>

woordsoorten	vanaf	informatie per taal
het telwoord en het rangtelwoord	groep 6, blok 7	<p>In het Nederlands hebben (hoofd)telwoorden en rangtelwoorden een vaste vorm. Bij het meervoud staat het zelfstandig naamwoord (in het meervoud) achter het telwoord. Voorbeeld: één deur – twee deuren.</p> <p>In het Turks blijft het zelfstandig naamwoord in dit geval enkelvoud, dus: één deur – twee deur.</p> <p>In het Pools worden alle telwoorden, net als bijvoeglijke naamwoorden, verbogen.</p> <p>In het Oekraïens verandert het telwoord van vorm afhankelijk van het woord waar het bijhoort. Het verschilt ook per telwoord hoeveel vormen er zijn.</p> <p>De verwachting is dat kinderen met een andere thuistaal niet extra veel moeite hebben met hoofd- en rangtelwoorden. Zij zullen deze woorden in het begin hooguit vermijden.</p>
het persoonlijk voornaamwoord	groep 7, blok 6	<p>Het Nederlands kent persoonlijke voornaamwoorden in de 1e, 2e en 3e persoon enkelvoud en meervoud. Of het een mens, een dier of een ding is en welk geslacht het is (mannelijk, vrouwelijk of onzijdig), speelt daarbij ook een rol. Voorbeelden: ik, jij, hij, zij, het, wij.</p>
als onderdeel van werkwoordspelling:		
1e, 2e en 3e persoon enkelvoud	groep 8, blok 2	<p>Het Turks biedt de mogelijkheid om het persoonlijk voornaamwoord weg te laten in zinnen (met een werkwoordelijk gezegde) waarin er geen nadruk ligt op het persoonlijk voornaamwoord. Turkse kinderen doen dit soms ook in het Nederlands. Ze zeggen dan bijvoorbeeld 'Leest een boek' i.p.v. 'Zij leest een boek'. Ook maakt het Turks bij de derde persoon enkelvoud geen verschil tussen hij, zij en het. In alle gevallen wordt in het Turks dan het woordje 'o' gebruikt. Turkse kinderen kunnen in het Nederlands bijvoorbeeld zeggen: 'Daar is mama. Hij is lief!'</p>
1e, 2e en 3e persoon meervoud	groep 8, blok 3	<p>Het Pools daarentegen kent juist veel meer persoonlijke voornaamwoorden. De verwachting is dat kinderen met een Poolse taalachtergrond het concept van de Nederlandse persoonlijke voornaamwoorden (snel) kunnen doorgronden.</p> <p>Het Marokkaans-Arabisch biedt net als het Turks de mogelijkheid om het persoonlijk voornaamwoord weg te laten in zinnen (met een werkwoordelijk gezegde) waarin er geen nadruk ligt op het persoonlijk voornaamwoord. Ze kunnen dit ook doen in het Nederlands. Zij zeggen dan bijvoorbeeld: 'Leest een boek' i.p.v. 'Zij leest een boek'. Ook maakt deze taal onderscheid in de tweede persoon enkelvoud tussen mannelijk en vrouwelijk, terwijl het Nederlands je of jij gebruikt.</p> <p>Het Syrisch-Arabisch kent maar twee vormen voor de derde persoon enkelvoud: de vorm het ontbreekt. Kinderen met deze taalachtergrond zullen mogelijk hij gebruiken waar in het Nederlands het gebruikelijk is.</p> <p>Het Oekraïens kent net als het Nederlands persoonlijke voornaamwoorden. De verwachting is dat de kinderen de Nederlandse persoonlijke voornaamwoorden snel zullen herkennen.</p>

woordsoorten	vanaf	informatie per taal
het bezittelijk voornaamwoord	groep 7, blok 7	<p>In het Nederlands geef je bezit aan met woorden zoals mijn (boek), jouw (boek), zijn (boek) en haar (boek). De vorm 'De jas van mama' is geen onderdeel van het leerstofaanbod voor het primair onderwijs.</p> <p>Het Turks kent geen bezittelijk voornaamwoorden, tenzij er extra nadruk op wordt gelegd. Alleen het woord 'ceketim' is voldoende om uit te drukken dat het om 'mijn jas' gaat. Het achtervoegsel 'im' achter het zelfstandig naamwoord geeft het bezit aan. Leg je extra nadruk dan wordt deze vorm gebruikt: benim ceketim (het is mijn en niet jouw jas). Kinderen met Turks als thuistaal kunnen het bezittelijk naamwoord lastig vinden omdat zij het vanuit hun thuistaal niet meteen herkennen als aparte woordsoort.</p> <p>In het Pools moet het bezittelijk voornaamwoord op dezelfde manier worden verbogen als het zelfstandig naamwoord waar het bijhoort. Dat leidt tot veel meer vormen dan in het Nederlands. Kinderen met Pools als thuistaal zullen eraan moeten werken dat het Nederlands weinig verbuigingsvormen kent.</p> <p>In het Marokkaans-Arabisch worden bezit en bezitter omgedraaid ('jas mijn'). De verwachting is dan ook dat kinderen met Marokkaans-Arabisch als thuistaal lastig zullen vinden. Zij zullen geneigd zijn bezit en bezitter om te draaien.</p> <p>Het Syrische-Arabisch kent geen losse bezittelijke voornaamwoorden. In het Syrisch-Arabisch wordt het bezit uitgedrukt met een achtervoegsel bij het zelfstandig naamwoord. Voor kinderen met het Syrisch-Arabisch als thuistaal zijn bezittelijke voornaamwoorden een nieuw type woordsoort.</p> <p>Het Oekraïens kent net als het Nederlands bezittelijke voornaamwoorden. Ze staan ook net als in het Nederlands voor het zelfstandig naamwoord. Voor 'uw' wordt 'jullie' gebruikt. De verwachting is dat de kinderen geen problemen zullen ondervinden bij deze woordsoort.</p>

zinsdelen	vanaf	informatie per taal
persoonsvorm (vraagproef)	groep 5, blok 4	De vertelzin
persoonsvorm (tijdproef)	groep 6, blok 2	De basisstructuur van een vertelzin in het Nederlands is:
onderwerp	groep 5, blok 5	onderwerp – (werkwoordelijk) gezegde – lijdend voorwerp – meewerkend voorwerp – bepalingen.
werkwoordelijk gezegde	groep 6, blok 3	
lijdend voorwerp	groep 7, blok 3	De basisstructuur van een vertelzin in het Turks is anders:
bepaling van plaats	groep 8, blok 2	onderwerp – lijdend voorwerp – werkwoord.
bepaling van tijd	groep 8, blok 3	Kinderen met Turks als thuistaal kunnen bijvoorbeeld in het Nederlands zeggen: ‘Osman boek lezen’ of ‘Osman (doet) boek lezen’.
meewerkend voorwerp	groep 8, blok 4	De basisstructuur van een vertelzin in het Pools is vergelijkbaar met die in het Nederlands: onderwerp – werkwoord – lijdend voorwerp – meewerkend voorwerp. Het verschil is dat in het Pools ook een andere woordvolgorde kan worden gekozen. De betekenis blijft dan hetzelfde, de naamval waarin het woord staat vertelt welk type zinsdeel het is. In het Nederlands kun je niet zomaar woorden in een andere volgorde zetten, zonder dat de betekenis verandert. In het Marokkaans-Arabisch en in het Syrisch-Arabisch kan een vertelzin dezelfde volgorde hebben als in het Nederlands, maar een vertelzin kan in die talen ook beginnen met een werkwoord. In het Nederlands kan een vertelzin niet met een werkwoord beginnen. Het Oekraïens kent dezelfde basisstructuur van een vertelzin als het Nederlands. In het Oekraïens kun je nog makkelijker schuiven met zinsdelen dan in het Nederlands. Zo kun je onderwerp en werkwoordelijk gezegde gemakkelijk omdraaien, in het Nederlands is het dan een vraagzin geworden. Kinderen met Oekraïens als thuistaal kunnen dus soms moeite hebben met de volgorde van de zinsdelen in de Nederlandse zin. De vraagzin In het Nederlands wisselen in een vraagzin het onderwerp en de persoonsvorm van plaats. Dit heet inversie. Voorbeeld: De plant groeit. Groeit de plant? In het Turks is de woordvolgorde in de vertelzin hetzelfde als in een vraagzin. Wel wordt het woord ‘mi’ of ‘mu’ aan het eind van de zin toegevoegd om een gesloten vraag te vormen. In het Turks hoeft een vraagwoord niet vooraan te staan in een zin, maar mag het op andere plaatsen in de zin staan. Kinderen met Turks als thuistaal kunnen bijvoorbeeld in het Nederlands zeggen: ‘Zehra wat ziet?’ In het Pools begint een gesloten vraag met het woord ‘czy’ gevolgd door de woordvolgorde van de vertelzin. Een vraagzin kan in het Pools ook beginnen met een vraagwoord, daarna volgt de woordvolgorde van de vertelzin. Kinderen met Pools als thuistaal kunnen bijvoorbeeld in het Nederlands zeggen: ‘(De) plant groeit?’ of in het geval van een vraagwoordvraag: ‘Wat plant doet?’ In het Marokkaans-Arabisch wordt een gesloten vraagzin gevormd m.b.v. het woord ‘waš’ gevolgd door de woordvolgorde van de vertelzin. Kinderen met Arabisch als thuistaal kunnen bijvoorbeeld in het Nederlands zeggen: ‘De plant groeit?’ In het Oekraïens wordt een vraagzinwoord aan het begin van de zin gezet of op een andere plek in de zin geplaatst. Kinderen met Oekraïens als thuistaal kunnen moeite hebben met de woordvolgorde van vraagzinnen in het Nederlands.

[Lees verder →](#)

De ontkenkende zin

In een ontkenkende zin staat dat iets niet zo is. In een **Nederlandse** ontkenkende zin staat vaak een van deze woorden: niet, geen, niets, niemand, nooit, nergens. Deze woorden kunnen op verschillende plaatsen in de zin staan.

In het **Turks** wordt het achtervoegsel ‘-me’ aan het werkwoord toegevoegd. De woorden ‘degil’ (niet) en ‘yok’ (geen) worden ook gebruikt om een zin ontkenkend te maken. Kinderen met Turks als thuistaal kunnen bijvoorbeeld schrijven: ‘Ik eetniet.’

In het **Pools** wordt een zin ontkenkend door het woordje ‘nie’ voor het werkwoord te plaatsen. In sommige gevallen kan ‘nie’ ook aan een bijvoeglijk naamwoord of bijwoord worden vastgemaakt. Dan wordt het bewuste woord ontkenkend gemaakt. Gebruik je in het Pools het woord nooit of niemand dan hoort daar vaak ook het woordje ‘nie’ nog bij. Er ontstaat dan een dubbele ontkenning. Kinderen met Pools als thuistaal kunnen in het Nederlands bijvoorbeeld zeggen: ‘Ik niet ga naar school.’ of ‘Ik nooit heb geen geld.’

In het **Marokkaans-Arabisch** wordt een zin ontkenkend door het woord ‘ma- ši’ te gebruiken. Het woord staat dan voor het woord of zinsdeel dat wordt ontkend. Je kunt ‘ma-ši’ ook splitsen in twee delen. Komt het werkwoord tussen ‘ma’ en ‘ši’ te staan dan valt de ‘i’ weg: ‘ma-ža-š’ (hij kwam niet).

In het **Syrisch-Arabisch** kan (een deel van) een zin ontkend worden door er het woordje ‘mā’, ‘mū’ of ‘la’ voor te plaatsen (bijvoorbeeld: ‘mā eandak masāri’; ‘niet jij-hebt geld’, ‘Jij hebt geen geld’). Kinderen met Syrisch-Arabisch als thuistaal kunnen bijvoorbeeld het woordje ‘niet’ op een verkeerde plek in de zin zetten, bijvoorbeeld: ‘Ik niet zie jou’, of ‘Jij niet hebt geld’.

In het **Oekraïens** wordt een zin ontkenkend door ne ‘ne’ aan de zin toe te voegen, vergelijkbaar met het Nederlandse ‘niet’. In het Oekraïens kan het woord op een andere plek in de zin staan. Verder is in het Nederlands een dubbele ontkenning fout, terwijl het in het Oekraïens een dubbele of zelfs driedubbele ontkenning juist verplicht is. Kinderen met het Oekraïens als thuistaal kunnen bijvoorbeeld zeggen: ‘Ik vergeet nooit niets.’

leestekens	vanaf	informatie per taal
de hoofdletters	groep 4, blok 5	In het Nederlands bestaan veel regels voor het al dan niet schrijven van een hoofdletter in een woord.
aardrijkskundige namen	groep 5, blok 2	
bijvoeglijk naamwoord met aardrijkskundige namen	groep 6, blok 2	Het Arabisch schrift (gebruikt in formele taalsituaties in zowel Marokko als Syrië) kent geen hoofdletters. Voor kinderen met een Arabische taalachtergrond, die het Arabisch hebben leren schrijven zijn hoofdletters dus nieuw. Vanwege de hoeveelheid aan regels voor het schrijven van een hoofdletter in het Nederlands, zullen alle kinderen met een andere thuistaal dit onderdeel lastig vinden.
de komma in een opsomming	groep 6, blok 6	In het Nederlands staan in een opsomming komma's. Voor het laatste deel van de opsomming staat 'en'.
de dubbele punt en aanhalingstekens	groep 5, blok 8	Voorbeeld: ik eet graag appels, peren en bessen.
de komma bij voegwoorden	groep 6, blok 4	In het Arabisch schrift staat voor elk onderdeel van de opsomming 'en'. Kinderen met een Arabische taalachtergrond zullen geneigd zijn het woord 'en' in alle delen van de opsomming te gebruiken.
de komma bij directe rede	groep 7, blok 4	Zij kunnen bijvoorbeeld zeggen: 'Ik wil graag appels en peren en bessen'.
het enkelvoud en het meervoud	groep 4, blok 3	In het Nederlands wordt het meervoud meestal gevormd door -en of -s aan het zelfstandig naamwoord in het enkelvoud toe te voegen. Daarbij zijn er verschillende uitzonderingen, zoals -eren, -heden en 's. Voorbeeld: stoelen, ooms, kinderen, snelheden, lama's. Het Turks gebruikt de achtervoegsels -ler of -lar om een zelfstandig naamwoord in het meervoud te zetten. De laatste klinker van het zelfstandig naamwoord bepaalt het achtervoegsel. Naast het enkelvoud en het meervoud kent het Syrisch-Arabisch de tussenvorm 'dualis'. Hiermee kan worden aangegeven dat er precies twee exemplaren zijn. Mogelijk vermijden Syrische kinderen het meervoud bij twee een tijdje, omdat ze niet weten weke vorm ze moeten gebruiken. De verwachting is dat ze snel het meervoud gaan gebruiken in die specifieke gevallen. Net als in het Nederlands hebben Oekraïense zelfstandige naamwoorden een enkelvoud en een meervoud. Om het meervoud te vormen moet je in het Oekraïens vaak de laatste klank(en) van het enkelvoudige woord veranderen, bijvoorbeeld: рука 'ruka' betekent 'hand', руки 'ruky' betekent 'handen'. De regels voor het vormen van het meervoud zijn in het Nederlands lastig voor alle kinderen met een andere thuistaal.

taalbeschouwing	vanaf	informatie per taal
het alfabet	groep 5, thema Lekker	<p>Het Nederlandse alfabet heeft 26 letters.</p> <p>De letters x, q en w staan niet in het Turkse alfabet. In het Turkse alfabet staan wel andere letters: ç, ğ, ı, ö, ş en ü.</p> <p>Het Pools gebruikt net als het Nederlands het Latijnse schrift. Het alfabet heeft 32 letters. Bijzondere letters zijn: ą, ć, e, ł, ó, ś, ź, ż.</p> <p>Het Arabisch schrift (de geschreven taal in zowel het Marokkaans-Arabisch als het Syrisch-Arabisch) kent geen vorm voor de letters p en v. Het verschil tussen p en b, tussen f en v en tussen v en w is lastig voor kinderen met deze taalachtergrond. Er zijn verder Arabische letters die we niet hebben in het Latijnse schrift en dus ook niet in het Nederlands. Ook is er een letter, 'hamza' genoemd, die staat voor het geluid dat je hoort tussen de a's in het woord na-apen.</p> <p>Belangrijk om te weten</p> <p>Blijf tot en met groep 8 tijdens de spellingles in klanknamen praten en niet in alfabetnamen. Door klanknamen te gebruiken blijven de regels logischer en worden er minder fouten gemaakt bij het spellen. De alfabetnamen worden alléén gebruikt bij het noemen van hoofdletters, zoals de A en de M ('Ik voetbal bij JO9-1' of 'Er staat file op de A12').</p>
het vragend voornaamwoord	groep 5, thema Insecten (functionele toe- passing met waar en wanneer)	<p>Het Nederlands kent verschillende vraagwoorden.</p> <p>Voorbeelden: wie, wat, waar, wanneer, welke, hoe, waarom, waarnaar, waarvoor.</p> <p>Het vraagwoord welke kan lastig zijn voor kinderen met een thuistaal die geen woordgeslacht kent. Dit komt omdat in het Nederlands de vorm van dit vraagwoord afhankelijk is van het geslacht van het zelfstandig naamwoord (welk dier, welke hond). De kinderen kunnen bijvoorbeeld zeggen: 'Welk hond is dat?'</p>